

της ἂν θέλετε μουσικὴν κλίμακα. Διὰ τὴν ἐνοήσῃ τις δὲν πρέπει νὰ ἔχῃ συμπληρώσῃ τὰς μουσικὰς του σπουδὰς εἰς τὰς σχολὰς τῆς Δρέσδης ἢ τοῦ Μονάχου. Χρειαίεται ὀλίγη μόνον συννεφία εἰς τὸ μέτωπον. Καὶ τότε ἀπὸ τὰ βρεγόμενα φύλλα καὶ ἀπὸ τοὺς δερομένους ἐλεοπίνακας ἀκούει τὴν θαυμασιωτέραν συμφωνίαν.

Οἱ ἀγαπῶντες ἰδίως πολὺ καὶ βαθειὰ ἀκούουν καὶ τὴν τελευταίαν νόταν. Καὶ αὐτοὶ μόνον ἤμποροῦν νὰ διαβάσουν ἐκ πρώτης ὄψεως πρῶτα βίβλα, εἰς τὰ ἐκτυλισσόμενα εἰς τὸν οὐρανὸν μεγάλα καὶ ὑπομέλινα μουσικὰ τεύχη, εἰς τὰ σύννεφα ἀπὸ τὰ ὅποια διδάσκονται τὴν μουσικὴν τὰ φύλλα καὶ τὰ τζάμια τῶν παραθυρίων.

Ἡ βροχοῦλα ποῦ ραντίζει τὸ ἀπαλὸν ἀνόστρωμα, ποῦ σταλάζει ὡσάν ὀλοστρόγγυλο δάκρυ, ποῦ φτάνει τῆς δρόσου τοὺς ἀργυροὺς κόμβους καὶ στολίζει μ'

αὐτοὺς τὰ ἀλαβάστρινα κρίνα, ἔχει τὴν μουσικὴν μὲ τὴν ὁποίαν τραγουδεῖ τὰ ὄχρα φαντάσματα τῶν πεθαμένων πόθων καὶ τὸ ρόδινον ἄστρον τῶν πρώτων ἐλπίδων, τὸ ἄστρον ποῦ μὲ τρεμιζέλα σκορπίζει τὸ ἐντροπαλὸν φῶς του εἰς τὰς ἀνατολάς τῆς ζωῆς.

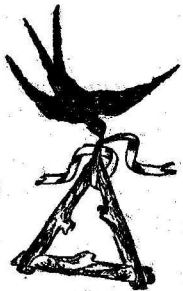
Ἡ βροχοῦλα ἔχει μίαν μουσικὴν καὶ διὰ τὸν ἄνευ ἐλπίδων καὶ διὰ τὸν ζῶντα εἰς ἀνθοπλήμμυραν αἰωνίαν, τὴν μουσικὴν τοῦ κλαίοντος οὐρανοῦ ποῦ βρέχει μὲ δάκρυα τὸ χιονόστρωμα τῶν λυπημένων κρίνων, τὴν μουσικὴν τοῦ νεροῦ ποῦ παρασύρει τὸ δάκρυ τῶν θλιμμένων ρόδων.

Καὶ ἡ μουσικὴ τῆς βροχοῦλας εἶναι τραγουδάκι ὄταν κτυπᾷ εἰς τὰ τζάμια τοῦ παραθυριοῦ καὶ εἶναι γλυκὺς ὑπομελισμὸς ὅταν σταλάζει ἀργά-ἀργά, καὶ εἶναι πένθιμος ἐμβατήριον εἰς τὴν νεκρικὴν πομπὴν τῶν φθινοπωρινῶν ἡμερῶν.

TIM. ΜΩΡΑΪΤΙΝΗΣ

Ο CHOPIN ΩΣ ΑΝΘΡΩΠΟΣ

(Ἀναμνήσεις — Ἐπιστολαί)

ΕΝ εὐρίσκουν τὴν γαλήνην οὕτε καὶ εἰς τὸν τάφον, οἱ μεγάλοι ἄνδρες οἵτινες ὑπέφερον διαρκῶς ἐν τῇ ζωῇ.

Οἱ ταπεινοὶ μεταγενέστεροι παροτρυνόμενοι ὑπὸ ἀκατασχέτου περιεργείας, ἡ ὁποία τὰ πάντα ἐρευνᾷ καὶ ἐξετάζει, ρίπτονται ἐπὶ τῶν λειψάνων «τῆς εὐκλείας», ζη-

τοῦσιν αὐτὴν εἰς τὰ πλέον ἀπόκρυφα μέρη τῆς ὑπάρξεώς της, ἐξετάζουν ἐπισταμένους τὰ αἰσθηματὰ της, θέτουν εἰς ἀμφιβολίαν τὴν ἀγάπην αὐτῆς καὶ ὅλα ταῦτα — λέγουσιν οὗτοι, δὲν γνωρίζομεν ἐὰν δικαίως ἢ ἀδικῶς — διὰ ν' ἀνακαλύψουν τὴν πηγὴν τῶν ἐξόχων αὐτῶν σκέψεων καὶ τῶν μεγάλων ἐμπνεύσεων τῶν μεγαλοφυῶν. Τὸ φλόαρον τοῦτο πεπρωμένον, δὲν ἔπρεπε καὶ δὲν ἠδύνατο ν' ἀποφύγῃ ὁ ἄβροδ, ὁ λεπτός, ὁ βελύς ἐκεῖνος ποιητῆς τοῦ κλειδοκυμβάλου, ὁ ὀνομαζόμενος Chopin.

Περὶ αὐτοῦ μέχρι τοῦδε πολλὰ ἐγράφησαν καὶ πολλὰ συνεζητήθησαν, ἀλλὰ βιογραφία πλήρης τοῦ καλλιτέχνου καὶ τοῦ ἀνθρώπου ἱκανοποιούσα τοὺς πάντας, οὐδεὶς μέχρι τοῦδε εἶχε δημοσιεύσει.

Ὁ Φερδινάνδος Hosiach, νεαρὸς Πολωνὸς συγγραφεύς, δημοσιεύει σήμερον περισπούδαστον βιβλίον μεγάλου ἐνδιαφέροντος ἐπὶ τοῦ «Chopin καὶ τῶν ἔργων του,» τὸ ὁποῖον πληροῖ τὰ κενὰ καὶ δίδει τὰς ὀλιγώτερον γνωστὰς πληροφορίας περὶ τῆς παιδικῆς του ἡλικίας, τῆς ἐφηβικῆς, περὶ τῆς ζωῆς του, τῆς τέχνης καὶ τῶν ἐρωτῶν τοῦ μεγάλου διδασκάλου.

Ὁ Chopin χαρακτήριος περιπαθοῦς ἦτο ἐπιρρεπὴς εἰς τὸν ἔρωτα καὶ τὴν ζήλοτυπίαν. Ἄνευ τῶν δύο ἰσχυρῶν αὐτῶν παθῶν, τὰ ὅποια ἐκυριάρχουν ἐπὶ τῆς καρδίας του, ἴσως ὁ κόσμος σήμερον δὲν ἤθελε κατέχει τὰς πηγὰς ἐκείνας τῆς μελωδίας, τῆς ἐμπνεύσεως καὶ τῶν θλίψεων οἱ ὅποια ἐξωτερικεύθησαν εἰς τὰς Nocturnes του καὶ εἰς τὰ Preludes.

Οὗτος ἠγάπησε παραφόρως τὴν Costanza Gladkon-

ska, ἣτις ὡς αἰοδὸς ἔψαλλεν εἰς τὴν Βαρσοβίαν· ὁ βιογράφος του βεβαιώνει ὅτι εἰς τὸ πείσμα τῶν λοιπῶν ἐρώτων του, ἡ εἰκὼν τῆς ὠραίας Costanza δὲν ὤχριασε ποτέ, ποτέ ἐν τῇ καρδίᾳ του.

Εἰς τὰς πρὸς τὸν ἐπιστήθιον φίλον του Wojciechowski ἐπιστολάς του, οὗτος μετ' εἰλικρινείας καὶ ἀφελείας ἐκφράζεται καὶ ἐξομολογεῖ τὰς θλίψεις, τὰς εὐτυχίας, τὰς ὁποίας τὸ ἐρωτικὸν αὐτὸ πάθος τὸν ἔκκιμεν νὰ αἰσθανθῇ.

Ἐγκατέλειπεν ἐξ ἀνάγκης τὴν Βαρσοβίαν μὲ τὸ προαίσθημα — τὸ ὁποῖον ὑπῆρξε προφητεία — ὅτι δὲν θὰ ἐπέστρεφε πλέον, ἡ θλίψις δὲ τοῦ ἀποχωρισμοῦ καὶ ἡ ζήλοτυπία, ἡ ὁποία ἐν τῇ καρδίᾳ του ἐγεννήθη ἔδιδον εἰς αὐτὸν στιγμὰς ἀπογνώσεως, ἀμφιβολίας καὶ πικριῶν ἀνεκφράστων.

Εἰς μίαν ἐκ τῶν πρώτων ἐπιστολῶν του ὁ μουσουργὸς ἐγκαταλείπεται εἰς τὰς ὀνειροπολήσεις τοῦ ἔρωτος αὐτοῦ καὶ λέγει :

«Τὴν βλέπω ἀκόμη τὴν ὠραίαν ξανθὴν, λατρευτὴν κόρην μὲ τοὺς γαλανοὺς ὀφθαλμούς, μὲ τὴν θωπευτικὴν φωνὴν καὶ ἐνθουμούμαι πάντοτε τὰς τερπνὰς ὥρας τὰς ὁποίας διήλθομεν μαζὺ εἰς τὴν ἐκκλησίαν τοῦ Ἁγίου Βερναρδίνου, καὶ ἐντὸς τῶν παρασκηρίων τοῦ θεάτρου.

Ἐπαναβλέπων τὴν εἰλόνα της· διαρκῶς φέρω εἰς τὸν δάκτυλον τὸ δακτύλιόν της καὶ τὸ θωπεύω.

Κρούω καλλίτερον τὸ κλειδοκύμβαλον ὅταν ἔχω ἐνώπιόν μου τὸ ὄραμά της, διότι μοι φαίνεται ὅτι αὐτὴ μὲ ἀκούει, καὶ αὐτὴ μόνη δύναται νὰ ἐξηγήσῃ ἐκεῖνο τὸ ὁποῖον αἰσθάνομαι.

Παραφερόμενος ὑπὸ τοῦ ἐμπαθοῦς χαρακτήρος του ἐβασάνιζε συχνὰ τὴν ἐρωμένην του ἐκδηλώνων εἰς εἰς αὐτὴν τὰς ὑποφίας του καὶ τὴν δυσπιστίαν του· ἀλλ' ὅμως δὲν ἐβράδυνε νὰ ἐκφράξῃ τὴν μεταμέλειάν του διὰ τῶν θερμότερων λόγων. Κατὰ τὰς στιγμὰς ἐκείνας τῆς θλίψεως ἔγραψε τὴν περιφημον μελωδίαν εἰς Si minore ἐπὶ τῆς θαυμασίας ποιήσεως τοῦ μεγάλου του συμπατριώτου Michiench «Φύγε ἀπὸ ἐμπρός μου».

Ἐξ ἄλλου ὁ Chopin διὰ τὴν φήμην τῆς μεγαλοφυΐας του, διὰ τὴν ὠχρότητα τοῦ προσώπου του, διὰ τὴν κομψότητα τῆς περιβολῆς του, διὰ τὴν εὐγενῆ συμπεριφορὰν του, δὲν ἐβράδυνε νὰ εὖρη θαυμαστίας,

τάς όποιás έγοήτευσεν και υπό τών όποιων έγοητεύετο. Είνε γνωστόν — μεταξύ τών άλλων — ή ζωηρά συμπάθεια τήν όποιαν ούτως έτρεφε διά τήν διάσημον άοιδόν *Enrichetta Sountag*.

«Τί κρίμα, έγραφεν εις ένα φίλον του, πού δεν ήκουσες τήν *Sountag*». Ήψαλλε πεντάκις εις τό έθνικόν θέατρον· εάν φθάσης έγκαιρώς, ίσως τήν άκούσης. Ή *Sountag* δεν είναι ώραία, αλλά συμπαθής και επί πλέον . . . έλκυστική. Μοι αρέσει και ή φωνή της, άν και δεν είναι μεγάλη εντάσεως, με καταγοητεύει. Κανονίζει τελείως τήν φωνήν της· εις τό *diminuendo* είναι πράγματι τό *non plus ultra*.

Έξετέλεσε τήν *cavatina* του *Barbiere* και τής *Gazza ladra*. Τό άσμα της όμοιάζει με κέντημα· κάμνει αληθώς μεγίστην εντύπωση, άλλ' ουχι όσον ο *Paganini*. Ο πρίγκιψ *Radginill* μοι έλεγε προχθές ότι ως *Ανοδεμόνα* προκαλεί τά δάκρυα, και ότι ουδέμία δύναται να τήν υποκριθίη τοςούτον τελείως. Είναι προσφιλής, συμπαθής, εύχάριστος, αγαθή!»

Ή καλλιτεχνική ψυχή του *Chopin* αφηρησάσθη υπό άκρατήτου ενθουσιασμού, ή μεγάλη δε συμπάθεια και ό θαυμασμός, τόν όποιον ήσθάνθη διά τήν καλλιτέχνητα ταύτην, ήθελε μεταβληθίη εις αληθή έρωτα, εάν ή *Costanza* και τοι μακράν εύρισκομένη, δεν έξηκολούθει να έξασκή επ' αυτού γοητείαν :

Αισθάνομαι συμπάθειαν διά τήν *Sountag*, έγραφε έγραφε προς τόν φίλον του, εύρισκόμεθα συχνάκις μαζί, αυτή ψάλλει, εγώ τήν συνοδεύω επί του κλειδοκουβάλου (ό *Chopin* υπήρξεν επίσης μεγάλος και εις τήν συνοδείαν του άσματος) και τήν άπόλαυσιν τήν όποιαν δοκιμάζω, τήν όφείλω εις τόν πρίγκιπα *Radginill*, ό όποτός μ' έπαρουσίασεν εις αυτήν.»

Ο *Chopin* έγινε προσφιλής φίλος της, τό όμολογεί αυτός ό ίδιος εις μίαν εκ τών επιστολών του :

«Είδον σήμεραν τήν *Sountag* άτημέλητον. Σοι λέγω ότι χιλιάκις εύρον αυτήν χαριεστέραν και θελκτικωτέραν με τήν έλαφράν εκείνην περιβολήν. Δυστυχής! πόσον τήν εκούραζον αι επισκέψεις τών άξιωματικών, τών λογαγών, και λοιπών· τήν λυποῦμαι και μου έρχεται σχεδόν ή έπιθυμία να διακόψω τάς ιδιικάς μου επισκέψεις . . . άλλ' εκείνη εύγενώς με προκαλεί

προς βλάβην τών άλλων, τούς όποιούς αποπέμπει μη θέλουσα πλέον να τούς δεχθίη.»

Είς τό πείσμα όμως άλλων αυτών, ό έρώς του προς τήν *Costanza* επανήρχετο πάντοτε εν τή καρδιά του ως εν *motivo* επαναλαμβανόμενον εις έν *Prelude* :

«Χθές είδον—έγραφεν εκ Βιέννης τήν 26 Σεπτεμβρίου 1830—μίαν γυναίκα, ή όποία όμοιάζε πολύ με τό «Ίδανικόν μου». Ή σκέψις αυτή με κατέστησε τόσον εύτυχίη, ώστε έλησμόνησα πάντα και πάντας . . . «Ήρχισα άμέσως να γράφω . . . «Όταν σκέπτομαι, μοι έρχεται τιαύτη σκοτεινή μελαγχολία, ώστε οίκτειρω τόν έαυτόν μου, χάνω σχεδόν τήν συνείδησίν μου, δεν βλέπω πλέον τίποτε . . . νομίζω ότι οι ίπποι καθ' όδον δύνανται να με καταπατήσουν. Είναι αυτή, ή όποία με φέρει εις αυτό τό σημείον . . . Ή καρδιά μου όμιλεί μίαν ουρανίαν γλώσσαν όταν σκέπτομαι *Αυτήν*. Εάν εύρίσκεσο πλησίον μου, θα σοι έλεγον πών ό,τι όνειροπολώ. πών ό,τι συνεχώς με καταδιώκει, πών ό,τι με καθιστά τόν εύτυχέστερον και τόν δυστυχέστερον τών ανθρώπων».

Αί γνώμαι περί του έρωτος του *Chopin* διά τήν ώραίαν *Costanza*, ήσαν ποικίλαι και ουχι όμορφαι. Έπιστεύετο υπό μερικών ότι ούτος εύρίσκετο τότε εις μίαν φάσιν έρωτικήν και αγαπών, ήρατο αυτής.

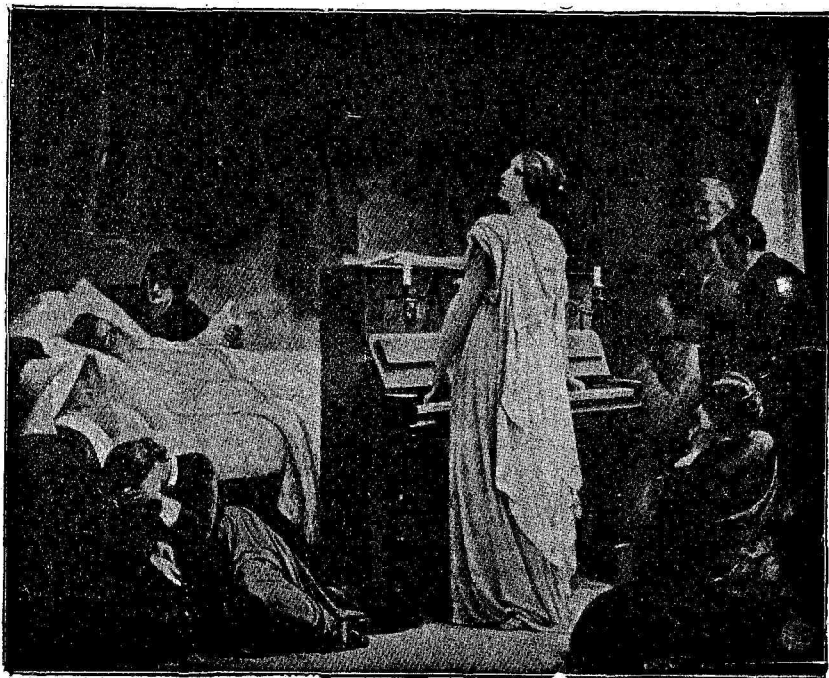
Ο διάσημος όμως *Zelenski* υποστηρίζει ότι ό μοναδικός και αληθής έρώς του *Chopin* ήτο ή *Costanza*, αυτή δε ήτο εκείνη ή όποία επέφερε τήν μεταμόρφωσιν αυτού από *Chopin virtuoso* εις *Chopin* καλλιτέχνην δημιουργόν!

Ή *Costanza* ήτο εκείνη, ή όποία τόν εκράτει εις Βαρσοβίαν και ή όποία επεβράδυνε τήν άνευ επιστροφής αναχώρησίν του. Τοῦτο βεβαίον εις μίαν εκ τών επιστολών του προς τόν φίλον του *Woyciechowski*.

«Θυμάζεις ίσως πώς εύρίσκομαι άκόμη εδώ! Άλλά μάθε ότι έν πράγμα με κρατεί, τό όποιον δεν έχω τήν δύναμιν να έγκταλείψω!»

Αί πολωνικά έφημερίδες κατά τούς μήνας Ίανουάριον και Μάρτιον 1830 έχαιρέτιζον όμοφώνως ένα άνέον *Mazart*, έν άλλο «θείον παιδίον».

(Έπειτα τό τέλος)

Αί τελευταίαι σιγμαί του *Chopin*